

PAPER DETAILS

TITLE: Seref Taslioiva ile Iki Söylesi

AUTHORS: Nur Irem ATAMANAsli ISLER

PAGES: 213-228

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/136453>

ŞEREF TAŞLIOVA İLE İKİ SÖYLEŞİ*

Nur İrem ATAMAN-Aslı İŞLER

Şeref TAŞLIOVA (d. 10 Nisan 1938) 21 Eylül 2014 günü hayatını kaybetti. Kendisine Cenâb-ı Hak'tan rahmetler dilerim. 2013 senesinde Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalında "Edebiyat Araştırma Yöntemleri" dersine girmiş ve her öğrencime birer seminer konusu vermiştim. Öğrencim Nur İrem ATAMAN ve Aslı İŞLER bu derste ödev olarak Rahmetli Şeref TAŞLIOVA ile ilgili birer çalışma yapmıştı. 21 Eylül 2014 Pazar günü haberleri dinlerken ATAMAN ve İŞLER'in söyleşilerini arşivimden arayıp buldum ve TAŞLIOVA'nın sevenleriyle bu sohbeti paylaşmak istedim. Bu vesile ile "Yaşayan İnsan Hazinesi" Aşık Şeref TAŞLIOVA üstadımızı rahmetle anarken Nur İrem ATAMAN ve Aslı İŞLER'e de bu çalışmaları için teşekkür ederim. (Mustafa TATCI)

Nur İrem ATAMAN: Öncelikle doğduğunuz yerle ilgili birkaç soru sormak istiyorum. Doğduğunuz yer olan Çıldır'da kaç sene ikamet ettiniz?

Şeref TAŞLIOVA: Ben 1938 yılında Çıldır'da doğdum. Eski adı Pekşeren yeni adı Gülyüzü. Bir şiirimle aktarayım:

*Bin dokuz yüz otuz sekiz,
Nisan doğum ayım benim.
TAŞLIOVA soy adımız,
Salihgiller soyum benim*

*Doğuda Serhat Kars ili,
Meşhurdur Çıldır'ın gölü
Tabiat nakışlı halı,
Gülyüzü'dür köyüm benim.*

* Bu söyleşiler Yrd. Doç. Dr. Mustafa Tatcı'nın öğrencileri tarafından Edebiyat Araştırma Yöntemleri dersi kapsamında yapılmıştır.

*Anam Nergiz, babam Hacı
Üç kardeşiz, iki bacı,
ŞEREF der konuşmam acı,
Yumuşaktır huyum benim
Bir doksan bir boyum benim*

Ben o köyde doğdum, ilkokulu o köyde okudum, öğretmenim Hasan Kartarı Allah rahmet eylesin, hayatımda bugüne gelmem de bile emeği vardır ve bugün bile hâlâ gözümün önünde görür gibiyim onu. Bana çizmiş olduğu yön, yol... Bütün her şeyi ondan feyz aldım. Bana çok iyi bir eğitim verdi. Askerlik sonrasına kadar köyümde kaldım. Köy düğünlerine giderdik. Ben köyde köprü bittikten sonra Cılavuz Köy Enstitüsü dedikleri öğretmen okuluna girdim. Orada kardeşim rahmetli oldu, okuyamadım. Hayatın şartları... Konservatuara gönderdiler, o şartlar da müsait olmadı ve 1952 yılından itibaren de saz çaldım, türkü söylemeye başladım; çevreyi tanıdım köyümü, ilçemi, ilçeleri... En çok Ardahan'da, Sarıkamış'ta ustalardan ders aldım. Benim ustam Âşık Şenlik'in oğlu Âşık Kasım ve ondan sonra Posoflu Âşık Müdâmi'den çok büyük eğitim aldı. Çevredeki Âşık Gülistan yaşayan âşıklardan Âşık Mirza, Âşık Musa, Âşık Üzeyir, Âşık Kasım, Âşık Dursun Cevlanî, Âşık Latif hep siyle görüştüm ve iyi bir feyz aldım.

Nur İrem ATAMAN: Özellikle sormak istediğim, Âşık Şenlik Baba'nın oğlu Âşık Kasım'dan ne yönde etkilendiniz?

Şeref TAŞLIOVA: Âşıklık geleneğinde usta çırac ilişkisi önemlidir, usta çırac olmadıktan sonra âşıklık olmaz. O, bizim köye düğüne gelmişti. Köy düğünleri âşıkla olur. Eskiden köy düğünleri yedi gün sürerdi. Bizim edebiyatımıza, efsanelerimize, eskiye döndüğümüzde kırk gün. Ben yedi güne ulaştım ama çocuktum. Sonra üç gün oldu. Köye düğüne geldi Âşık Kasım. O köyde, düğünde onu gördüğüm zaman öğretmenim okulda bana türkü söyletiyordu. Ben türkü söylemeye ilkokul üçüncü sınıfta başlamıştım. Ondan sonra onlar da köye düğüne geldiği zaman, onların o hâlini gördüğüm zaman bende âşıklığa karşı, âşık olma hazzı, duygusu meydana geldi ve onun yanında, onun oğlu vardı benim yaşıttım Yılmaz, Almanya'ya gitti döndü. Sonra da diğer üstatlarla tanıştım.

Nur İrem ATAMAN: Şiire sevdanız kaç yaşında başladı?

Şeref TAŞLIOVA: Ben 1952'de yani on dört yaşında şiire başladım. İlkokul üçüncü sınıfta türkü söylerken sadece okulda söylemedim. Çıldır'da öğretmenim, o zaman 23 Nisan bayramları Ulusal Egemenlik Çocuk Bayramı küçük ilçelerde çok ahenkli kutlanır, görkemli kutlanırdı, beni öğretmenim Çıldır'a 23 Nisan Bayramı'na götürdü. Yanımda da üç kız arkadaşla koro kurmuştuk. Kız arkadaşlarımın adı Fikriye, Hidayet, Feramaz. İlk söylediğimiz

türkü de, Malatyalı Fahri Kaya'nın taş plağından öğrenmiştik, "Erzurum Çarşı Pazar".

Nur İrem ATAMAN: *Âşık edebiyatı denince akla gelen iki en önemli unsur vardır; saz ve söz. Bunları pek tabii birbirinden ayırmak mümkün değil. Sizce bu unsurları bağımsız düşünebilir miyiz?*

Şeref TAŞLIOVA: Saz ve sözün birleşimi, bir de âşığın duygusunu ortaya çıkardığı isme âşık denir. Ama sadece saz çalan müzisyendir. Sadece şiir söyleyen şairdir. Onun için bu üçünü bir araya getirmediğimiz tam bir âşık ortaya koyamazsın. Saz âşığın dert ortağıdır, saz âşığın kafasındaki hafızanın anahtarıdır, saz âşığın gönlünün anahtarıdır, saz âşığın zaman ölçüsüdür, saz âşığın dilidir çünkü saz âşığın müzikal bakımdan havasıdır. Âşıklıkta bir de hava vardır, o müziğin adına biz hava diyoruz. Âşık havaları çok meşhurdur. Bu konu hakkında dünya edebiyatında, Türk edebiyatında bir sürü yazılar yazıldı. Ben Konya Âşıklar Bayramı'nda gençken 1975 yılında bir bildiri sundum "Kars'ta Âşık Havaları" adında. Çok da büyük rağbet gördü, İngilizceye çevrildi. Bunları bir araya getirdiği zaman âşık âşıktır. Şiirsiz şiir demeyelim biz buna, türkü diyelim. Türkü de değil esas ismi aslında, birbirini tamamlayan sözle sazın birleşiminin âşığın hâlidir bu.

Nur İrem ATAMAN: *Benim merak ettiğim şeylerden biri irticalen söylediğiniz şiirlerle kaleme aldığınız şiirler arasında ne gibi psikoloji farkı var?*

Şeref TAŞLIOVA: Bunu bana çok soran olmadı. Oğlum bile hoca olmasına rağmen bana bu soruyu sormadı. Sana teşekkür ediyorum. İlk defa şimdi açıklayayım. Kaymağı sütün üzerinden aldığınız zaman o andaki tadı sütü ile karışımının beraberliğidir. Alıp başka kaba koyup sonradan aldığın zaman o kaptaki kaldığının tadıdır o. İrticalen söylenilen yani bunun adı doğaçlamadır yani taze hâldir. Ama doğaçlama söylemek için mutlaka ruhta bir ilham olması gereklidir. Âşıklığın en büyük unsurlarından bir tanesidir ilhamlı âşık olmak. Buna badeli âşık diyoruz. Kalemle yazılanlar da düşündükten sonra kafandakini elindeki kâğıda kalemle nakşeden demektir. Öbürü daha turfandadır, daha tazedir daha sadedir; yalnız doğaçlama söylenilenler de o andaki gelen heyecanla hele bir de karşılıklı bir imtihan şeklindeyse bazen ufak tefek uzatmalar hece vezin ölçülerinde zıtlasma olabilir. Onu sonradan kaleme alan insanlar onun eksiklerini tamamlar.

Nur İrem ATAMAN: *Günümüz şairlerini bilmiyorum ama geçmiş dönemdeki âşıklar gerçekten çok yoğun bir bilgi birikimine sahipler. Bu noktada şunu sormak istiyorum, ayırmak ne derece doğrudur bilmiyorum ama şiir bilgi ile mi yetenek ile mi yazılır?*

Şeref TAŞLIOVA: Sizin hocalarınızdan Prof. Dr. Ensar Aslan bir araştırma yapıyor. Rahmetli Âşık Gülistan, Âşık Murat Çobanoğlu'nun babası.

Yanına gittik, sordu. Gülistan Usta geçmiş âşıkların isimlerinden bahsetti. Yeni nesilde işte oğlum Murat, Şeref Taşlıova ve diğerleri bunları nasıl değerlendiriyorsun? Çok güzel bir şey söyledi orada “Rüzgâr esmedikçe yaprak sallanmaz.” yani eğer onun içinde gönlünde bir duygu bir aşk bir ilham varsa bu iş olur. Şiir başlı başına duygu ilham aşk meselesidir. Şunu da söyleyeyim ki şair üç türdür. Bir kalem şuarasıdır yazar kalemiyle çok güzel yazar. İki usta malı öğrenendir, ustasının malını satar sadece. Bir de hem usta malı hem kendi duygusunu hem kalem şuarasını hissi içerisinde toplayan vardır. Ona biz âşık diyoruz. Âşıklık ilahi bir güçtür. Âşıklık başlı başına toplumun bütün unsurlarına, gözyaşı duygularına şiirleri vardır; sevincine şiirleri vardır, kahramanlığına şiirleri vardır, göç yollarına şiirleri vardır, dağlarına şiirleri vardır, canlılara şiirleri vardır, tabiattaki çiçeklere şiirleri vardır. Demek ki bunu Cenab-ı Allah yarattığı zaman âşığı, bütün bunları içerisine doldurmuştur ve onun gönül anahtarını diline teslim etmiştir.

Nur İrem ATAMAN: *Şiire hecenin kattığı ahenkle aruzun kattığı ahenk arasında nasıl bir fark var sizce?*

Şeref TAŞLIOVA: Şimdi ona bir tane daha ekleyelim, bir de serbest kafiye var. Aruz şiirin başlangıcıdır. Yani divan şiiridir aruz. Aruz uzun heceli uzun kelimelerle teşekkül olduğu için daha çok şey ifade eden anlamına gelir. Ama şiirin bütün gücü halk şiirinin, hecenin içerisinde. Hecesi olmayan, heceyi bilmeyen, hece doluluğu olmayan bir şiir ne aruz olsa tat verir ne hece olsa tat verir ne serbest olsa tat verir. Serbest şiire ben karşı değilim. Serbest şiire “otobüs şiiri” diyorum. Ama tabii Cahit Sıtkı’nın 35 yaş şiirini inkâr edemeyiz. Türk edebiyatında serbest kafiyede çok büyük şairlerimiz vardır. Kolay şiirdir serbest şiir. Çünkü ölçüsüzdür. Bunun karşılığı atasözüne girmiştir “Dikkat et ölçülü konuş karşıdaki arif insandır.” Halk şiirinde ölçü vardır. Hayat da bir nizamdır, bir ölçüdür. Halk şiiri dünya ile ilgilidir, ölçü ile ilgilidir. Ölçüsüz Cenab-ı Allah haşa hiçbir şey yaratmamıştır, ne de onun yarattığı kullar ölçsüz, gölgesiz, köşesiz olmaz. Dede Korkut’u alalım. Dede Korkut hikâyelerine bakın. Bunların içerisinde bir insana hayat veren, insanın yaşayışını anlatan... Bizim çıkış yolumuz orasıdır. Karacaoğlan’ı düşünün. Ben Türkmenistan’a gittim. Türkmenistan’da Karacaoğlan’ı Türkiye’den daha çok bilirler. Türkmenler. Hatta onlar şöyle söylerler “Karacaoğlan buradan gitti Anadolu’ya sizin memleketinize. Orada Türkmen güzel gibi bir güzel bulamadı sevdiğine benzeyen, buraya döndüğü zaman yolda öldü. O yüzden mezarı belirsiz.” Adam o kadar güzel tarif etmiş ki, dili o kadar güzel kullanmış ki bugün mesela Karacaoğlan’ın “Mendili yudum arıttım” sözünü düşünerek bu adam ne kadar arı dil konuşuyor diyoruz”. Yani halk şiirine baktıkları zaman bazı ilim sahasındaki ilim adamları, sıradan bir şiir kabul edenler de var. Ben onlara gönül koymuyorum, bir yerde gönül de koyabilirim. Çünkü halk şiiri

manın derinliğinin olduğu yerdir. Divan şiiri, aruz şiiri apayrı. Fuzulî'nin "Su Kasidesi" Bâk'î, Nedim, Nef'î, Nab'î bunların hepsini tanıyan insanım. Ama en duru olan şey insanın aklında kalan şiiirdir. İnsanın aklında hangi müzik kalmışsa odur. Türk milletinin hafıza kayıtlarında yaşayanlar geçerlidir. Sen onu silemezsin. İki gözü âmâ, biz onu gördük. Rahmetli deden Müdâmi Usta ile beraber Konya Âşıklar Bayramı'nda Âşık Veysel'in "Uzun ince bir yoldayım." demesi yetiyor. Yol uzundur, incedir; iki kapılı handır dünya. Gece gündüz gidiyorsun, yani sen farkında değilsin biz şimdi burada oturuyoruz ama biz gidiyoruz, yürüyoruz. Bu yürüme nedir? Ömrümüzden geçiyor, yürüyoruz. Hafıza yürüyor, beden yürüyor. Onun için halk şiirini, henüz daha Türkiye'de, oğlum Doç. Dr. Mete ile halk şiiri daha çok şu anda açık olmasına rağmen açıklamaya muhtaç diyoruz. Bir sürü Kerbela vakası şiiri yazılmıştır. Posoflu Müdâmi'nin Muharremlik şiiri ile Kağızmanlı Cemal Hoca'nın Muharremlik şiiri onların hepsini o kapsamın içerisine alır. İşte bu halk şiiri. Âşık çok derin bir Allah'ın varlığıdır. Bugün günümüzde nedir ne değildir onu da ayrı konuşuruz.

Nur İrem ATAMAN: Âşıklık geleneğinin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Şeref TAŞLIOVA: Bir defa hayat arz ve taleptir. Talep edilirse arz edilir, piyasaya üretilir; arz edilirse piyasada talep edilir. Şu anda âşıklık bu ikisinin arasında yaşıyor. Arz talep pazarlaması arasında yaşıyor. Türkiye, Cumhuriyet Dönemi'nde son 1960'lardan itibaren hatta 1950'lerden itibaren bir depresyon geçiriyor. Biz bile bu depresyonun içerisindeyiz şu an. Türkiye'de bir iç göç başlamıştır. Bu iç göçün içerisinde kültür erozyonu olmuştur, kültür kaymaları olmuştur. Bu kaymaların içerisinde en çok yara alanlardan birisi de âşıklık geleneğidir. Âşıklık geleneği ne denli yara aldı? Eskiden köy düğünleri vardı, köy odalarında âşıklar hikâyeler anlatırlardı, kahvelerde âşıklar hikâye anlatırlardı. Posoflu Âşık Müdâmi, Van'da İskele Mahallesi adında bir mahalle var, orada üç ay hikâye anlatmış. Vanlılardan öğrendim bunu. Büyüğüm, ustam diye söylemiyorum. İlk halk geliyor, vali bile oraya âşığı dinlemeye geliyor. Günümüzde âşıklar kendi yükleriyle, imkânlarıyla kendi bildikleri şekilde bazı programlar yapıyorlar. Aslında böyle olmaması lazım. Biz âşıklık geleneğini Türk milleti olarak üniversitelerimizde daha çok değerlendirmemiz gerekir. Âşıklık geleneği bizim bir nevi ahlak, kültür, eğitim alanımızdır. Âşıkların eskiden köy düğünlerinde yapmış oldukları üç gün, dört günlük hikâyeler bugün hâlen konuşuluyor. Bir fıkra, gelenek, taşlama insan unsuru içerisinde ne varsa hepsi âşığın içerisinde. Âşık bir hikâye anlattığı zaman o araya bir beyin, atasözü, fıkra koyuyor. Ama bunlar ortadan kalktığı zaman biz bunların hepsini kaybediyoruz. Âşıklık kaybolduğu zaman Türk kültürü tabii kaybolmaz, âşıklık sonuçta sanattır. Ama Türk kültürü çok büyük şeyler kaybeder.

Nur İrem ATAMAN: Yani teknoloji bu noktada biraz köreltiyor âşıklık geleneğini, öyle değil mi?

Şeref TAŞLIOVA: Teknolojiyi iyi kullanmamak köreltiyor. Bunu bizde de görüyorum. Bir söz var “Baltanın sapında da var küpünde de var.” derler. Teknolojinin kendisinde de var, bizde de var. Kültür Bakanlığı, üniversiteler, TRT bu üçgenin arasında, âşıklığın üzerinde bir bütünlükle ileriye götürülmesi lazım. Halk hikâyeleri içerisinde, âşıklık geleneği içerisinde dünya çapında filmler çıkar. Şeref Taşlıova olarak iddia ediyorum. Yaşadım gördüm. Amerika’ya gittim, Harvard Üniversitesinde o programlar vardı. Sempozyum vardı, beni de davet etmişlerdi. Adamlar Moğolistan’dan o geleneği, kültürü yaşatan Bayer’i davet etmişler. Adamın kendine has müzik aleti var. Kendine göre bir müzik sunumu var. Ama biz son yıllarda maalesef kendimizin millî kültür dediğimiz bu önemli bir sanatı kullanamamışız. Üniversiteler de eğer iyi yazarlar, iyi edebiyatçılar olsa dünyanın en meşhur film setlerine, film şirketlerine büyük paralar karşılığı eserler sunarlar.

Nur İrem ATAMAN: Neden olmasın bir halk ozanının iyi bir senaryo ile biyografisini beyaz perdeye aktarmak? Güzel bir etki oluşturabilir değil mi? Uzun yıllar radyoda âşıklara ilişkin programlar hazırlayıp sundunuz radyonun, televizyonun Türk kültürü ve halk şiiri üzerindeki etkisinden biraz önce bahsettik ama biraz sizin deneyimlerinizden faydalanarak konu hakkında bilgi alabilir miyiz?

Şeref TAŞLIOVA: Radyo çok önemli bir kurum. Radyonun insana verdiği haz önemlidir, çünkü radyo kulağa hitap eder, televizyon hem kulağa hem göze hitap eder ama hem gözünü hem gönlünü karıştırır. Radyo başlı başına ruha hitap eder. Tabii bunları iyi kullanmak gerekir.

Nur İrem ATAMAN: Halk edebiyatının önemli bir türü olan halk hikâyelerinden biraz bahseder misiniz?

Şeref TAŞLIOVA: Halk hikâyeciliği uzun bir sanat dalıdır. Başlı başına ustalardan öğrenilendir. Biz yine eski ustalarımızdan öğrendik. Çıldır- lı Âşık Şenlik’ten, Posoflu Müdâmi’den, Âşık Gülistandan, Âşık Latif’ten, Âşık Cevlani’den. Eskiden hikâyeler bugünkü televizyon ve radyolarda arkası yarın diye dizileri yarıda kestikleri gibi köy düğünlerinde âşıklar bugün hikâyeyi söylerlerdi, onun yarısı kalırdı, sabah devam ederlerdi. Hatta öyle hikâyeler vardı ki yedi günde biterdi. Tabii bu zemine, zamana, yere bağlıdır. Halk hikâyeleri başlı başına kültür hazinesidir. Dinlediğin zaman gurbeti görürsün, hasreti görürsün, sevgiyi görürsün, kahramanlığı görürsün. Düşünebiliyor musun, bir âşık bir tiyatro sahnesindeki her rolü tek başına canlandırabiliyor. Gerekli yerde sesini sertleştirip gerektiği yerde inceltiyor. Tüm rolü o üstleniyor. Benim bir arzum vardı burada söyleyeyim senin kayıtlarında kalsın. Biz UNESCO’ya imza koyduk, beni yaşayan insan hazinesi seçti-

ler. Benim UNESCO'ya iki teklifim var, Bakanlıkta var bu kayıtlar. Birincisi Türkiye'de halk hikâyesi festivali yapılması lazım, hatta bunu dünyaya yaya-biliriz. İngiltere'de 2010 yılında 20.si düzenlenen Storytelling Festivali'nde benim gittiğim yılda dünyanın her yerinden hikâyeciler davet ediliyor. İşte bu halk hikâyeleri festivalleştirilmeli, bu hikâyeler senaryolaştırılmalı ve bu hikâyeler filmlere yansmalı. Bunun için halk hikâyeciliği bir beyin işidir. Tasnif edebilmek lazım. Şimdi hikâyeyi tasnif edebilen de yok. Rahmetli Müdami Usta Seyfi Zülyezen diye bir hikâye anlatırdı, dinlediğin zaman aklın hayalin dururdu.

Nur İrem ATAMAN: *Halk hikâyelerinde hikâyenin yatma yeri olarak adlandırılan kısımdan bahseder misiniz?*

Şeref TAŞLIOVA: Âşık yorulduğu zaman ona bir çay gelirdi. Âşık kalktığı zaman orada iki şey yapıyor aslında. Birincisi milletin, onu dinlemeye gelenlerin hafızasını yokluyor; bunu “Hikâyemiz nerede kaldı?” sorusuyla yapıyor. İkincisi, hikâyenin yerini tespit ettikten sonra “Yerini kim biliyor?” diyerek bir tuzak kuruyor. Oradan birisi eğer iyi dinlemişse, kendine güveniyorsa ikinci şıkta kendini göstermek için gençse “Âşık falan yerde kaldı.” dediği zaman âşık sazı onun önüne koyar “Buyur! Sen biliyorsun, sen anlat!” der. Bu bir gelenektir. “Benim ne haddime! Ustası bilir!” der. Burada bir terbiye, töre vardır. Âşığın sazına bahşişini verir, âşık da kaldığı yerden devam eder.

Nur İrem ATAMAN: *Yörenizin halk ozanı Posoflu Müdami ile dostluğunuzdan bahseder misiniz?*

Şeref TAŞLIOVA: Posoflu Müdami'yi ben 1956'da Ardahan'da tanıdım. Ramazanlarda hikâye anlatır, biz de onun yanında hikâyelerini dinlerdik. Çok dindar, çok yönlü, çok kültürlü bir adamdı. Yani fiziği biliyordu, matematiği biliyordu, Kur'an'ı, dini biliyordu, cebiri biliyordu, ebcedi biliyordu. Bunların hepsini bilen bir adamdı. Şiirleri mükemmeldi. İstanbul'a gittik 1966'da, Orhan Şaik Gökyay davet etti. O zaman bizi kimse tanımıyor. Behçet Kemal Çağlar ve Orhan Şaik Gökyay, Müdami Usta'yı tanıyorlar çünkü Müdami Usta'nın özelliği Prof. Dr. İlhan Başgöz Kars'ta en çok onunla o devirde çalışmalar yapmış. İndiana Üniversitesinde uzun yıllar Âşık Müdami üzerine oradaki öğrencilerine ders vermiş. Büyük bir âşıktı. Nur içinde yatsın.

Nur İrem ATAMAN: *Muhakkak tüm şiirleriniz göz bebeğinizdir. Fakat bir tanesi vardır ki başınızın tacıdır. Onu paylaşır mısınız?*

Şeref TAŞLIOVA: Bu soruyu cevapsız bırakalım, çünkü hangisi olduğunu seçmek zor. Ama şunu söyleyeyim bir babanın birçok evladı var, baktığın zaman hepsi onun aynı varlığıdır. Şiir de öyledir ama içerisinde sevdiğin var mıdır, vardır. Hayatında hikâyesine mal olan var mıdır, vardır. Atatürk'ün 100. doğum yılında yazdığım “Biri Anadolu Biri Atatürk” şiiri TRT'de Türkiye

birincisi oldu. “Hasret” şiiri “Gurbet” şiiri var. Hikmet Arif Ataman’la ve Rüstem Alyançoğlu’yla üçlü söylediğimiz şiirler var, onlara baktığımda her birisi gözümün önüne geldiği vakit insan “Ne güzel günlerdi.” diyor.

Nur İrem ATAMAN: Uluslararası çalışmalarınızdan bahseder misiniz?

Şeref TAŞLIOVA: Uluslararası çalışmalarında ben 1987’de Storytelling Dünya Halk Hikâyesi Festivali’ne katıldım. 1996’da Danimarka’da Vikingler’in Dogusu Festivali, yine aynı yıl, İngiltere Galler’de Storytelling Halk Hikâyesi, Singapur’da Nasrettin Hoca’nın uluslararası UNESCO’nun Nasrettin Hoca Yılı ilan ettiği zaman orda Singapur’da, bu yakında da Türkmenistan’daydım. Türkmenistan’da Karacaoğlu’nın Türkmenistanlı olduğu ve 400. yıldönümüne bir anıt dikti Türkmenistan Cumhurbaşkanlığı ve Kültür Bakanlığı. Bunun açılışını beni de davet etmişler, oraya da katıldım. Almanya, Hollanda, Belçika, İngiltere, Avusturya, Fransa, İsveç, Norveç, Danimarka bunların hepsini gezdim. Ayrıca bizi devlet misafiri olarak da davet ettiler, Almanya’nın Marl Belediyesi, Berlin’de Berlin Üniversitesinde programlar yaptım. Yani yurt içinde de 39 yıl Konya Âşık Bayramı, 18 yıl İstanbul Festivali, 10 yıl Erzurum Atatürk Üniversitesinin yaptığı programlar, Eskişehir’de Yunus Emre Şölenleri... Yani hayatımın içerisinde âşıklığa başladığım 1952 yılından bugüne kadar yurt içinde ve yurt dışında sayısını benim de unuttuğum birçok festivallere katıldım. Aşağı yukarı 200-250’nin üstünde madalya aldım. Belki 300’e yaklaşmıştır, plaket aldım. Belki 400’e yaklaşmıştır takdir, onur belgesi aldım. Bugün de burada Türkiye Murat Çobanoğlu 2. Âşık Bayramı var. Bunun birincisi 2005’te yapıldı. İşte buraya geldim. Buraya da uzaktan geldim. Türkmenistan’dan geldim. 210’nun üzerinde âşık katılmış ve âşıklıkta Kars doğuş merkezidir.

Aslı İŞLER: Kendinizi tanımlayacak olsanız, birkaç cümleyle nasıl özetlersiniz?

Şeref TAŞLIOVA: Ben, 1938 yılında Kars’ın Çıldır ilçesine bağlı bir köyde doğdum. İlkokulu kendi köyümde okudum. İlkokul üçüncü sınıfta türkü söylemeye başladım. 1948 yılında Doğu’da, o şartlar altında Çıldır’da çocuk korusu kurmuştum. Öğretmenim beni 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’na götürdü. 23 Nisan Bayramı’nda türküler söyledim. Ondan sonra 1952 yılında okulu bitirdikten sonra eski adıyla Cılavuz Köy Enstitüsü bugünkü adıyla ise Köy Okulu olarak adlandırılan yere girdim. Sınavı kazandım. Orda kısa bir süre okuduktan sonra daha başlangıçtayken kardeşim rahmetli oldu. Bu nedenle okuluma bir daha dönemedim, sonradan okudum.

1952 yılında âşıklığa başladım. Benim âşıklıkta ustam, Doğu Anadolu’nun, Azerbaycan’ın ve hatta Türkiye’nin de çok iyi tanıdığı Çıldırli Âşık Şenlik’in oğlu Âşık Kasım’dır. O benim ilk ustamdır. Önce ondan feyizlenerek, âşıklık

gelenekini ondan öğrenerek onun yanında hayata başladım.

O günden bugüne kadar da Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki köy düğünleri, âşık kahveleri, bayramlar, şöenler gibi organizasyonlarda bulundum. 44 yıl Konya Âşıklar Bayramı'na, 21 yıl İstanbul Festivali'ne, Yunus Emre Şenlikleri'ne katıldım. Bunların sayısını aklımda tutmadım,

tutmam da mümkün değildir. Bu arada sanatımın icrası için yurt dışında birçok ülkede bulundum. Singapur'dan Harward'a kadar gittim. Bu yakınlarda da Polonya'ya gitmişim. 6-11 Kasım 2012 tarihleri arasında Varşova'da bir festivale katıldım. Bundan sonra da elde saz dilde söz hayata devam edeceğim.

Kitaplarım yayımlandı. Bir kitabımı *Şeref Taşlıova'dan Derlenen Halk Hikâyeleri* adıyla Türk Dil Kurumu yayımladı. İlk önce Kültür Bakanlığı küçük bir kitap yayımlamıştı. Bir diğeri de Millî Eğitim Bakanlığından çıktı. Son olarak da üniversitede halk bilimi bölümünde doçent olan oğlum bir tez çalışması yaptı. Ondan sonrakiler de duruyor. Benim geniş kapsamlı bir hayatım vardır. Sadece saz çalan, türkü söyleyen bir insan olarak hayatı devam ettirdim; ama derlemeler yaptım, gezdiğim yerlerde gördüklerimi yazdım. Birçok dergide yazılarım yayımlandı. Âşıklık geleneği üzerine araştırmalar yaptım.

2008 yılında UNESCO Somut Olmayan Kültür Mirası çalışmaları kapsamında, Türkiye âşıklık geleneği dalında "Yaşayan İnsan Hazinesi" seçildim. 2010 yılında tören yapıldı ve ödülümü aldım ve hayatım devam ediyor.

Aslı İŞLER: *Âşıklık sanatının gelişmesinde rüya motifinin ne denli bir rolü olduğunu düşünüyorsunuz, siz rüya gördünüz mü ya da bade içtiniz mi? Çevrenizde bu tarz bir hadise yaşayan bir kişi var mı?*

Şeref TAŞLIOVA: Rüya, bir motiftir. Gelenekten gelir, bize ulaşır. Mesele benim ustam Çıldırli Âşık Şenlik'in oğlu Âşık Kasım'dır. Âşık Şenlik, bir ava giderken rüya görmüş ve aldığı ilhamla âşıklık sanatını kazanmıştır. Bu bir ilhamdır. Şunu size tarif edeyim, pîr ve bade vardır. Manevi olarak vardır. Elle tutulur, gözle görülür bir şey değildir. Herkese verilmez. Cenab-ı Hakk'ın insanlara nasip ettiği bir olaydır. Diğerleri, ustalarından görerek onlardan aldıkları eğitimlerle âşık olmuşlardır ve bugüne kadar gelmişlerdir.

Ben, sanatımı her zaman büyük görmüşümdür, büyüktür de. Âşıklık geleneği, Türk dilinin ve Türk kültürünün temelidir. Çünkü Dede Korkut'u temsil

ediyor. Son yıllarda rüya motifi ile ilgili olarak böyle bir şey olur mu diye düşünenlerin olduğu görülmektedir. Hayır vardır. Şahsen kendim bile böyle bir hadise yaşadım. Köyde güz mevsimi, harman mevsimiydi. Evde otuyordum. Evdeki herkes gitmişti, evde hiç kimse yoktu. Orda uyuyakalmışım. Rüyamda bizim köylü, Hamza adında bir çobanı ziyaret ettiğimi ve onun bana al bunu iç dediğini hatırlıyorum. Bu bir motif olmakla birlikte bir ilhamdır, verilerdir. Bir âşığın gerçekten çok iyi bir şekilde ilham kazanabilmesi için inanç felsefesinin, manevi duygusunun yüksek olması lazımdır. İnancı, manevi duygusu... Bunlar bir esintidir. Allahtan gelen bir ilhamdır.

Âşıkların ilk pîri kimdir diye zaman zaman sizlere sorarlar. Hz. Âdem'dir. Çünkü Hz. Âdem, Havva'ya âşık olmuştur. Ondan sonra Hz. Ali olduğunu söylerler. Sonra da Hızır olduğunu söylerler. Yani her alanda ayrı ayrı motiflerde kullanılmış ama mutlaka bir ilham vardır.

Bir ustanın bir sözüyle bitireyim. Çıldırılı Âşık Şenlik'in son çırağı Âşık Gülistan hastadır. Atatürk Üniversitesinde doktorasını yapan Prof. Dr. Ensar Aslan onu ziyarete gitti. Âşık Şenlik'e bade verilmiş, bade içmiş. Yeni âşıklar içinde söylersin. Onun bu sözü o günden bu güne aklımdadır. Bu sözü çok önemli sayarım. "Rüzgâr esmese, yaprak sallanmaz." bakın ne kadar güzel bir söz. Rüzgâr esmezse ağaçta yaprak sallanır mı hiç? Sallanmaz. Onun için bir âşıktaki bir ilham olmazsa bir şey söyleyemez.

Aslı İŞLER: *Âşıklık sanatının gelişmesinde âşık kahvehanelerinin ne tür rolü vardır? Âşık kahvehanelerinin bugünkü durumunu nasıl değerlendirirsiniz?*

Şeref TAŞLIOVA: Âşıklık geleneğini ben Doğu Anadolu Bölgesi'ne göre söylüyorum. Belki bu Türkiye'ye mahsustur. Türklüğün, bu kültürün olduğu her yerde Kırgızistan'da da, Türkiye'de de bugün gitseniz Rumeli'de de yaşıyorsa bu böyledir. Âşıklık üç şey üzerine yaşar. Bunlar:

Köy düğünleri: Eskiden köy düğünleri âşıksız olmazdı.

Şehirlerde halk kahveleri.

İrfan meclisleri: Eskiden uzun kış gecelerinde köylerde âşıkları davet ederler, onlara hikâye anlattırırlardı. Bunlara irfan meclisleri derler. Köylerdeki insanlar bir nevi âşığın bugünkü dilimizle anlatayım size teftiş mekanizmasıydı. Yani o zaman halk kültürlüydü. Bir âşık bir sözü yanlış söylediği zaman, o halkın içerisinde birisi bu söz öyle değil böyle diyecek kadar bilgi sahibiydi. Onun için çağımızda modern kültür dediğimiz, popüler kültür veya Batı kültürü deyin buna, televizyon çıktıktan sonra durum değişti. Televizyonlar bu işi düzgün yansıtmıyor. Ben bunu açık söylüyorum, siz de bir genç evladımız olarak bunu yazın. Ben bunu BBC'ye de söyledim. Geçen gün Varşova'daydım. Polonya Radyo ve Televizyonu da geldi, onlara da söyledim.

Bir milletin en büyük varlığı, o milletin millî kültürüdür. Millî kültürünü kaybeden milletler, daima sıkıntıya girerler. Çünkü onun içinde geleneği, göreneği, geçmişi, geleceği, dili, kültürü, sanatı ve folkloru vardır. O nedenle son yıllarda bilgisiz bir nesil yetişiyor. Türkiye, 1955-1960'lı yıllardan itibaren bir göç memleketi hâlini aldı. Biz buna iç göç diyoruz. Âşıklar Türkiye'de yer değiştirdi. Dün Kars'ta doğan bir âşık, bugün İstanbul'da oturuyor. Dün Van'da doğan bir âşık bugün Darıca'da (Gebze) oturuyor. Bunlar ne getirdi, ne götürdü. Üzerinde uzunca düşünülmesi gereken şeylerdir.

Kaybettiğimiz bir başka değer daha vardır. Eski köy düğünlerinde, âşık kahvehanelerinde halk hikâyeleri anlatılırdı. Halk hikâyeleri o milletin manevi duygularıdır, romanlarıdır, kahramanlıklarıdır, ağıtlarıdır, yaşadıkları tarzıdır. Dünya bunu önemsiyor, maalesef biz bunu aşağılara çekmişiz. Ben, 1986 yılından 2010 yılına kadar İngiltere'de dört kez festivale katıldım. Orada dünyanın çeşitli yerlerinden hikâyeler anlatılıyor. Sadece İngiltere'de değil; Almanya'da, Fransa'da, Singapur'da ve dünyanın çeşitli ülkelerinde bu yapılıyor. Bizde, üniversitelerimize bu alanda büyük görevler düşmektedir. Bu işin aslını bilenleri, gerçek âşıkları getirip öğrencilere tanıtmalıdır. Son yıllarda usta çırak ilişkisine dayanan gelenek biraz zayıfladığı için bu işi tam olarak yansıtamayanların olduğu endişesini duymakta kendimi haklı sayarım. Çünkü bizden evvelki ustalar, daha ustaydı. Bizim çağımızdakiler nasıldır, bizden sonrakiler nasıl olacaktır? Bu da tartışmaya açılır.

Bu geleneğin yaşaması için, UNESCO'nun "Yaşayan İnsan Hazinesi" olarak ilan ettiği bir insan olarak şunu söylüyorum: Türkiye'de büyük illerde, âşıklık geleneğinin bol olduğu yerlerde âşıklar kıraathanesi, âşıklık kahvehanesi açılması gerekir. Çıraklar birbirleriyle yan yana gelirler. Şahsen ben bu alanda mesafe alabildiysem bunun yegâne sebebi birçok âşıkla karşı karşıya gelmemdir. Sizin nasıl her alanda hocalarınız varsa benim de birçok ustam vardır. Benim büyük ustam Çıldırılı Âşık Şenlik'in oğlu Âşık Kasım ama belki kırk tane yaşlı âşıktan öğüt aldım, eğitim aldım, tarz aldım. Hava öğrendim, şiir öğrendim, saz usulü öğrendim. Onun için böyle mekânlar olursa Türk kültürüne büyük kazanç sağlar. Benim inancım budur.

Aslı İŞLER: *Günümüz âşıkları içerisinde sizin çırak olarak yetiştirdiğiniz bir âşık var mı? İcra ettiği ürünlere baktığınızda sizi örnek aldığını düşündüğünüz âşıkların olduğunu görüyor musunuz?*

Şeref TAŞLIOVA: Bizim çıraklarımız var. Âşıklık geleneği, çıraklık geleneği Kars'ta o zamanlar çok mükemmeldi. Eskisi gibi olmasa da hâlen de bu gelenek yaşıyor. Biz geldikten sonra Kars'ta yeni nesil âşıklar yetişti. Kars'taki yetişen nesillerin isimlerini de sayabilirim. Günay Yıldız, Mürsel Çınan, Mahsur Koca, Ali Rıza Ezgi, Arif Tellioğlu, Hakkı Kara bunlar arasındadır. Bizden sonraki kuşakta ne kadar âşık varsa bizden örnek aldı. Benim de

çıraklarım vardır. Mesela şu anda Almanya’da bulunan Sadettin Ulu, Korkmaz İkan başta olmak üzere birçok âşığı söyleyebilirim.

Bizlerden çok şey öğrendiler. Biz nasıl ustalarımızdan öğrendiysek, onlar da bizi görerek, bize bakarak öğrendiler. Az önce söylediğim çok önemli şeyin arasına tekrar çizgi koyarak söyleyeyim. Türkiye’de âşıklar kıraathanesi, âşıklar merkezi açılmalıdır. Adı her ne olursa olsun kültür alanında birlik ve beraberlik olursa bunlar birbirinin onarımını, tamirini, noksanını öğrenirler. Biz böyle öğrenerek geldik. Ben o nedenle kıraathanelerin, merkezlerin Türkiye’nin büyük bir ihtiyacı olduğunu iddia ediyorum.

Aslı İŞLER: *Günümüz âşıkları içerisinde kendinize rakip olarak gördüğünüz ve sanatınızı icra ederken atışmaktan zevk aldığınız bir âşık var mıdır?*

Şeref TAŞLIOVA: Yaşadığım dönemde Türkiye’deki âşıkların hepsini gördüm. Konya Âşıklar Bayramı’na 44 yıl katıldım. 21 yıl İstanbul Festivali’nde bulundum. Türkiye’de ve dünyada hemen hemen hepsiyle karşılaştım. Hepsi birbirinden değerlidir benim için. Ah keşke hepsi hayatta olsaydı. Çoğu Hakk’ın rahmetine kavuştu. Bunların içerisinde Posoflu Müdâmi’den büyük örnekler aldım ben. Erzurumlu İshak Kemâlî, Erzurumlu Behçet Mahir vardı. Karşılı âşıklar vardı. Yani eski usta âşıklar Âşık Mehmet Hicranî, Âşık Abbas, Âşık Lütfü, Âşık Dursun Cevlanî, Âşık Üzeyir gibi birçok usta âşık vardı. Bunların hepsi bir nevi kovandaki ana arının yavru arılara haz, yol verdiği gibi bize yön veren insanlardı. Ben Türkiye’de hemen hemen bütün âşıklarla karşılaştım. İsimlerini de sayabilirim. Erzurumlu Âşık Yaşar Reyhanî, Nuri Çırağı, Osman Feymanî, Kul Mustafa, Mahmut Taşkaya gibi isimler bunların arasında yer alır.

Kars’ta benim en çok arkadaşlık yaptığım isim Âşık Murat Çobanoğlu’dur. Biz onunla hayata beraber başladık. O, Âşık Şenlik’in son çırağı Âşık Gülistan’ın oğludur. İyi bir usta yanında yetiştiği için ben onunla elli yıl arkadaşlık yaptım. Türkiye’yi ve yurt dışını beraber dolaştık.

Hayat zaten rekabettir. Rekabet olarak kendine bir şeyi hedef kesmezsen, başarı elde edemezsin. Bu rekabeti bir kin alanına değil, sanat alanına sokacaksın. Biz bu arkadaşlarla hep yarıştık. İşte bu bunu yaptı, ben daha iyisini yapıyım. O, şu türküyü söyledi, ben de bu türküyü söyleyeyim. O, atışma yaparken bunu söyledi, ben de şunu söyleyeyim diye hep birbirimizi tamamladık. O devir, 1966 yılında başlayan ve bugün 45. yılına giren Konya Âşıklar Bayramı’nın başlangıcı olmuştur. Halk edebiyatının, âşıklık geleneğinin altın çağını yaşadığı bir devirdir.

Bir de alıcının büyük bir payı vardır. Türk edebiyatında Mehmet Kaplan, Ahmet Kabaklı gibi isimler önemli bir yer tutar. Bunların hepsi, güzel işler yaptı. Ben bunların hepsini gördüm. Ayrıca bu işin, geleneğin çıkış yeri, Doğu Anadolu Bölgesi’nde Kars’tır, Erzurum’dur, Çukurova’dır. Artvin’i de buna

dâhil edebiliriz. Yani şöyle söyleyeyim: “Nerde bir Türk varsa, orada bir türkü vardır. Nerde bir türkü varsa, onun içerisinde bir âşıklık geleneğinin emeği vardır. Âşıklık geleneğinden gelen bir varlık vardır.”

Türk milletinin bu geleneği çok önemlidir. Ben Asya’da birçok devlet gezdim. Türk dünyasında Kırgızistan, Kazakistan, Türkmenistan, Pakistan, Singapur gibi birçok ülkeyi dolaştım. Bu geleneğin varlığı, bizim en büyük varlığımızdır. Ben her zaman bu sanatımla kendimi şen şakrak, gururlu, yüce görmüşümdür. Benden sonraki neslin de bu sanatı böyle görmesi gerekir.

Aslı İŞLER: *İrticalen söylediğiniz şiirleriniz dışında yazmış olduğunuz başka şiirleriniz var mı? Eğer varsa bu şiirlerinizin ilham kaynağı nedir? Siz de diğer âşıklar gibi diyar diyar gezip sevdiğiniz bir güzel için şiirler söylediniz mi?*

Şeref TAŞLIOVA: Şimdi, şundan başlayayım. Şiirler nasıl yazılır? Âşıklık geleneğinde bir atasözüne göre; âşık gördüğünü söyler, gördüğüne söyler. Mutlaka bir şeye karşı duygulanmıştır. Âşıklık sadece öyle düz şiir söyleyen değildir. Ağıt söyleyendir, destan söyleyendir, koçaklama söyleyendir, taşlama söyleyendir. Bir güzeli tarif edendir. En büyüğü de güzellemedir.

Âşık, kimi zaman hayalindeki bir sevgili için şiir söyleyendir. Kimi zaman rüyasında gördüğü bir güzel için şiir söyleyendir. Kimi zaman da dünyada neyi güzel görmüşse onun için şiir söyleyendir. Şiir söylediği her güzel, illaki onun sevgilisi anlamında değildir. Ama mutlaka onu güzel gördüğü için şiir söylemiştir. Onun için her âşığın kendine göre bir sevgilisi vardır. Mutlaka söylediği güzel şeyler de vardır. Ben, yıllar yılı hep şiir söyledim. Teyplerde kayıtlı olan şiirlerim vardır. Oğlum bu kayıtlardaki şiirlerimi derledi. Şu an elimde binlerce şiirim mevcuttur. Belki de bir o kadarı da kaybolup gitmiştir.

Âşıklık demek; somut olmayan, yazılı olmayan demektir. Bizler yıllar yılı yazısız söyledik. Zaten bir âşık eline yazı alıp şiir söylese o âşık, âşık değildir. Bir de şunu söyleyeyim, kayıtlara geçsin. Üç türlü âşık vardır:

Bir âşık vardır ki usta malı şiirler söyleyendir, ustasından öğrendiğini söyler. Bir başka âşık vardır ki yazarak şiir söyler. Kendisi şairdir. Bir âşık daha vardır ki hem kendisinininkini söyler hem de usta malı şiirler söyler. Esas âşıklık budur işte. Bizim âşıklık geleneği dediğimiz de budur. Mesela ben sayısız usta malı şiir bilirim. O zamanlar Türkiye’de tanıdığım, bildiğim bütün ustaların sözlerini ezberledim ben. Yeni neslin de bunu yapması lazımdır. Kendinden evvelkini tanımayan âşık, kendinden sonra büyük eserler ortaya koyamaz. Buna bütün sanatlar dâhildir.

Aslı İŞLER: *Sazınız sizin için ne ifade etmektedir, günlük vaktinizin ne kadarını sazınızla geçirmektesiniz?*

Şeref TAŞLIOVA: Benim sazım; benim gönlümdür, duygumdur. Âşık’ın aşkı, duygusu, her şeyi sazı üzerinde gizli kalır. Ben, katıldığım âşıklar mey-

danında, âşıklar meclisinde, âşıklar topluluğunda sazımla beraber olduğum gibi her gün mutlaka evde de sazımı elime alırım. İnanır mısın belki siz gittikten sonra bile kalkıp sazımla baş başa kalacağım.

Âşğın en büyük dert ortağı da sazıdır. Ben sazımı her gün çalarım. Akordu vardır, teli vardır, düzeni vardır. Âşğın en büyük sırrıdır. Dert ortağıdır. Gönlünün içindeki her şeyi kendi sinesinde toplayan alettir saz.

Aslı İŞLER: *Yakın bir zamanda icra ettiğiniz bir şiiirden birkaç dörtlük almamız mümkün müdür acaba?*

Şeref TAŞLIOVA: Sana, sevgi üzerine bir divan söyleyeyim. Sevgi, bugün Türkiye'nin ve dünyanın muhtaç olduğu bir duygudur. Babanın evlada, evladın babaya, kocanın karıya, karının kocaya, öğretmenin öğrenciye, öğrencinin öğretmene ihtiyacı vardır. Sevginin temeli bizim pîrimiz, üstadımız Yunus Emre'den başlar. Onun da dediği gibi "sevelim, sevilelim."

Onun için sana bir divan söyleyeyim, şöyle diyorum:

Bir gönülden bin gönle girmek sevgiyle olur,

Hak gerçekleri görmek sevgiyle olur,

Güzel sözle, güler yüzle yaklaşırsan insana,

Amacına, arzusuna ermek sevgiyle olur.

Biz irticalen söylediğimiz için bu da böyle kalsın. Ben sizler için irticalen bir şiir söyleyeyim:

Evimize hoş geldiniz,

Dilleriniz var olacak,

Çalışır adım atarsan,

Yollarınız var olacak.

Âşık söyler hazin hazin,

Bazen kışın, bazen yazın,

Hem okuyun hem de yazın,

Elleriniz var olacak.

Şeref der zaman çağında,

Bülbül gülün durağında,

Sevgi gönlün bağında,

Gülleriniz var olacak.

İnşallah var olursunuz, yaşarsınız. Bunu irticalen bu anda söyledim. Sağ olasınız, hoş sefa geldiniz.

Aslı İŞLER: *Günümüz gençlerinin âşıklık sanatına olan bakışını nasıl değerlendirirsiniz? Âşıklık sanatının geleceği ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?*

Şeref TAŞLIOVA: Günümüz insanının âşıklık geleneğine doğru bir şekilde bakabilmesi için ben de dâhil olmak üzere bugün yaşayan âşıklar olarak âşıklık geleneğini çok iyi şekilde göstermemiz gerekir. Eğer bir gencin gerek Batı müziği olsun gerekse otantik kendi kültürel müziğimiz olsun onu sevebilmesinin yegâne sebebi onu söyleyen insanlardan hoş bir şeyler alabilmesidir. Onu etkilemesidir. Bizler de sazımızla, sesimizle, söylediğimiz şiir yapıyla eğer onu çok iyi bir şekilde size yansıtabilsek bu gelenek devam eder. Onun yolu da sahnelerin ötesinde köy kahvehanelerinden geçer, şehir kahvehanelerinden geçer. Üniversitelerde yapılan resmî programların ötesindedir.

Sahne programları, benim hayatımdır, bir ömür verdim. Sahne programlarında âşık, kendine göre bir repertuvar hazırlar, repertuvarı orada sunar, geçer. Şu an burada sizinle beraber konuştuğumuz gibi orada çok geniş kapsamlı olarak konuşamazsınız. Zaten zaman da yetmez. Oradaki birçok insanın sanatını icra etme hakkı vardır.

Bunu sevdirmek bizim görevimiz, bunu sevdirmek sizin görevinizdir. Bunu sevdirmek neden sizin görevinizdir? Bunu sevdirmek, üniversitelerin görevidir. Bunu sevdirmek, Kültür Bakanlığının görevidir. Bunu sevdirmek, kurumların görevidir.

Şunu da kayıtlara girsin diye söylüyorum. Türkiye’deki televizyonların yapmış olduğu belgesel dedikleri görüntülerin hiçbiri bugün bizim nesle bir şey verecek bir kültür yapısına sahip değildir. Bir taraftan çocuklarımıza vur kır, silah öğretiyoruz, kulaklarına silah sesi aktarıyoruz. Dilimizi, kültürümüzü bozucu hareketler yapıyoruz. Bu yanlıştır.

Demin de söylediğim gibi ben dört kez İngiltere’de bulundum. BBC televizyonun benimle özel olarak yaptığı röportajlar vardır. Adamların tek iddiası şudur:

“Biz dünyadaki İngiliz topluluğunu elde tutabilmemiz için her ne kadar sömürgelerimiz bizden ayrılmış olsa da onların kültürleriyle İngiliz kültürünü ortada, bir arada yaşıyoruz.” diyorlar. Ama biz, bugün Türk kültürüne bir Osmanlı nesli, bir Selçuklu nesli evladı olarak Trakya’dan tut Asya’ya, Avrupa’ya, Balkanlar’a kadar sahip çıkmıyoruz.

Harvard Üniversitesine gitmiştim. Orada “Alpamış Destanı”nı dinledim. Lütfen hocalarınıza söyleyin. Türkiye’de “Alpamış Destanı”nı size kaç defa anlattılar? İşte bunlar bizim destanlarımızdır, hikâyelerimizdir. O çocuklara, ben Keloğlan’ı öğretmeliyim. O çocuklara, Dede Korkut’u öğretmeliyim.

Ben, hikâyeciliği kimden öğrendim biliyor musun Aslı? Rahmetlik nenem vardı benim. Çocuktuk, nenemizle yataydık. O, Deli Dumrul’u anlatırdı, hatta adını da bilmezdi. “Bir adam varmış, köprüsü de varmış. Köprüden geçen-

den de para almış, geçmeyenden de.” şeklinde bahsedirdi. Bakın ben Dede Korkut’u ondan sonra bunun sözüyle öğrendim.

Bir hikâye anlatırdı. Boyu bir karış, sakalı üç karış derdi. Keloğlan’ı o anlatırdı, masalları anlatırdı. Bizim masal kültürümüz gitti. Bizim atasözlerimiz, deyimlerimiz gitti. Bunlar, dar çerçevede kaybolmaya mahkûmdurlar. Onun için dikkat etmek lazımdır.

Bu nedenle size çok büyük iş düşüyor, bize çok büyük iş düşüyor. Şahsım olarak gittiğim her yerde ben bir ferdim. Bir Şeref Taşlıova olarak dünyanın birçok yerinde bu geleneği sürdürmeye çalışıyorum. Geçen gün Varşova’da ne anlattım biliyor musunuz? Köroğlu’nu anlattım. Köroğlu sadece Varşova’ya değil, Polonya’ya da ulaştı. Polonya Radyo ve Televizyonu bunu canlı olarak yayınladı. Ama bizde hangi âşığa dediler ki gel bize Köroğlu’nu anlat? Hangi âşıktan Sürmeli Bey’i, Âşık Garip’i, Ercişli Emrah’ı, Yaralı Mahmut’u anlatmalarını istediler?

Bu nesle bu kültürü verebilirsek beyinleri daha çok çalışır ve daha da ileriye gidebiliriz.

Bir devlet büyüğümüzün hatırasıyla bitireyim. Bir gün rahmetli Murat Çobanoğlu ile beraber Çanakkale’de program yapıyoruz. Rahmetli Cumhurbaşkanı Turgut Özal da oradaydı. Murat Çobanoğlu’nun orada sazı bozuldu. O da işi şakaya vurdu. Biz âşıklarda şakalar, espriler boldur zaten. Turgut Özal’a dönerek dedi ki:

“Sayın Başkanım arkadaşım hep bana sen şanslısın derdi. Burada bunun şansını benimkinden yüksek çıktı. Benim sazım bozuldu.” dedi.

Rahmetli Özal oradaki görevliye dönerek dedi ki: “Koş yavrum koş, âşığın sazını düzelt, bunlar ne yazılı basına, ne görüntülü medyaya benzerler. Bunlar âşıktır. Adamı dokuz köyde vezir de ederler rezil de ederler.” dedi.

Âşıklık geleneği, gezip görmektir. Onlar buradaki kültürü başka yerlere taşırlar. Geçmişte televizyon mu vardı? İpek yollarında, hanlarda, padişah huzurunda aktarılırdı. Bu kültürün tekrar canlanabilmesi için üniversitelere büyük görevler düşmektedir. Hocalarınız ellerinden geleni yapıyorlar, bu konuda onlarla ilgili herhangi bir şikâyetim yoktur. Fakat aslı varken suretine bakılmaması lazımdır. Çok mükemmel yapılması gerekir. Yeni neslin bizi dinlemesi için bu kültürün onlara aktarılması için çok güzel bir resim ortaya koyulmalıdır.

Ash İŞLER: Kıymetli üstadımız, bizi evinize kabul edip vakit ayırdığınız ve sorularımızı içtenlikle cevapladığınız için çok teşekkür ederiz.

Nur İrem ATAMAN: Kıymetli bilgileriniz için çok teşekkür ederim.

Şeref TAŞLIOVA: Ben teşekkür ediyorum ayağınıza sağlık.